

Sygn. akt I ACa 746/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SA Ewa Solecka
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. S.

przeciwko J. R. i S. R.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 13 maja 2016 r., sygn. akt I C 182/14

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanych po 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;
- 3) przyznaje na rzecz radcy prawnego M. B. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie wynagrodzenie w kwocie 6642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote, w tym podatek od towarów i usług w wysokości 1242 (tysiąc dwieście czterdzieści dwa) złote, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Ewa Solecka	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Joanna Naczyńska
-----------------	--------------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Powód J. S. domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych S. R. i J. R. kwoty 702.000zł, stanowiącej równowartość wynagrodzenia, które by uzyskał, gdyby Spółdzielnia (...) w C. nie upadła, a on przez do osiągnięcia wieku emerytalnego – przez 15 lat (a zatem 180 miesięcy) pełniłby funkcję Prezesa Zarządu w tej Spółdzielni, zarabiając po 3.900zł miesięcznie. Domagał się też zasądzenia 323.989,70zł z tytułu skapitalizowanych ustawowych odsetek od kwoty 702.000zł za okres od 31 maja 2003r. do 31 października 2013r., a nadto dalszych odsetek od kwoty 1.025.989,70zł od dnia wniesienia pozwu. Podstawy odpowiedzialności pozwanych powód upatrywał w ich bezpodstawnym wzbogaceniu kosztem spółdzielni, a alternatywnie w regulacji art. 532 k.c. i art. 54 § 1 oraz art. 59 §1 prawa upadłościowego z 24 października 1934r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie - wyrokiem z 13 maja 2016r. - oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz każdego z pozwanych po 7.217zł z tytułu kosztów procesu oraz orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu. Rozstrzygnięcie to podjął po ustaleniu, iż pozwani we wrześniu 1992r. i w listopadzie 1993r. uzyskali pozwolenie na budowę salonu sprzedaży samochodów przy ulicy (...) w C.. Budując ten salon pozwany S. R. zabudował część działki (...), znajdującej się w użytkowaniu Spółdzielni (...) w C., przy czym uczynił to za zgodą zarządu Spółdzielni, wyrażoną 27 lipca 1993r., którą uzyskał w zamian za zapłatę na rzecz Spółdzielni 100 mln starych zł. Zgoda na zabudowę działki (...) została podtrzymana przez zarząd Spółdzielni w czasie rozprawy administracyjnej, która odbyła się 10 sierpnia 1993r. Spółdzielnia w tym czasie nie mogła sprzedać działki (...), ponieważ nie miała do niej tytułu prawnego. Tytuł taki uzyskała dopiero 30 grudnia 1993r., gdy Gmina C. oddała jej tę działkę (14/1) w wieczyste użytkowanie. 11 maja 2002r. Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni (...) wyraziło zgodę na sprzedaż prawa wieczystego użytkowania działki nr (...) za cenę nie niższą niż 14.880 zł, a 24 czerwca 2002r. podjęło uchwałę o postawieniu spółdzielni w stan upadłości. 29 lipca 2002r. Spółdzielnia (...) sprzedała pozwanemu J. R. prawo użytkowania wieczystego działki nr (...) za cenę 14.880zł, poświadczając w umowie sprzedaży, że na tej działce znajduje się fragment budynku warsztatu usługowego, który wznosił J. R.. Pierwszy wniosek Spółdzielni o ogłoszenie upadłości został zwrócony z przyczyn formalnych - zarządzeniem z 19 sierpnia 2002r. (sygn. akt VIII U 63/02). Natomiast skutek odniósł wniosek złożony 11 września 2002r. - Sąd Rejonowy w C. postanowieniem z 18 grudnia 2002r ogłosił upadłość spółdzielni (sygn. akt VIII U 84/02). Postępowanie upadłościowe ukończono 28 maja 2007r. Spółdzielnia została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego na mocy postanowienia z 1 grudnia 2007r. W postępowaniu upadłościowym nie uwzględniono wierzytelności powoda w kwocie 702.000zł, ponieważ powód zgłosił ją po likwidacji całego majątku upadłej spółdzielni.

Sąd Okręgowy ustalił także, iż powód był zatrudniony w Spółdzielni (...) na stanowisku Wiceprezesa Zarządu od 8 października 2001r., a od 10 października 2001r. na stanowisku Prezesa Zarządu za wynagrodzeniem 3.900zł. Uchwałą z 29 grudnia 2001r. został odwołany z funkcji członka zarządu. Wyrokiem Sądu Rejonowego w C. w sprawie VII P 1681/02 powód został przywrócony do pracy w Spółdzielni (...) na poprzednich warunkach (na stanowisko Prezesa Zarządu w okresie od 7 marca do 30 kwietnia 2003r.), nadto wyrokiem tym zasądzono od Spółdzielni na rzecz powoda 27.114,20zł za czas pozostawania bez pracy. Wierzytelność tę powód zgłosił w postępowaniu upadłościowym, prowadzonym przez Sąd Rejonowy w C. pod sygn. akt VIII U 84/02. Ujęto ją w postanowieniu o ustaleniu listy wierzytelności, pod pozycją 225. Sąd Rejonowy w C. w sprawie o sygn. I C 1549/05, wyrokiem z 14 lipca 2006r., uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę sprzedaży prawa wieczystego użytkowania działki nr (...), zawartą 29 lipca 2002r. - w celu ochrony wierzytelności powoda w stosunku do Spółdzielni (...) w kwocie 33.815,72zł., ujętej w postanowieniu o ustaleniu listy wierzytelności.

Poddając powyższe ustalenia ocenie prawnej, Sąd Okręgowy podkreślił, iż instytucję bezpodstawnego wzbogacenia normuje art. 405 k.c. stanowiąc, że kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych powód upatrywał w zaniechaniu dochodzenia od nich przez Spółdzielnię roszczeń z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z działki (...), w zaniechaniu dochodzenia pożytków, które pozwani czerpali z działki (...),

jak i w zaniechaniu dochodzenia zapłaty ceny za zabudowania tej działki. Powód wywodził, iż gdyby Spółdzielnia (...) wygzekwowała te roszczenia, to byłaby w dobrej kondycji finansowej, nie dającej podstaw do ogłoszenia upadłości. Zaś swej legitymacji czynnej powód upatrywał w tym, iż był członkiem spółdzielni, a jego wierzytelność wobec Spółdzielni o zapłatę 702.000zł nie została zaspokojona w postępowaniu upadłościowym. Sąd Okręgowy przyjął, iż gdyby nawet przyjąć, iż powód z takim uzasadnieniem swej legitymacji czynnej mógłby dochodzić roszczeń od pozwanych, to możliwość taką w rozpatrywanej sprawie wyklucza fakt, że pozwani nie uzyskali korzyści majątkowej kosztem Spółdzielni (...) bez podstawy prawnej. Wyjaśnił, iż brak podstawy prawnej w rozumieniu art. 405 k.c. oznacza brak tytułu prawnego legitymizującego przesunięcie korzyści do majątku wzbogaconego. Podkreślił, że skoro prawo użytkownika wieczystego działki nr (...) weszło do majątku pozwanego J. R. na podstawie ważnej umowy sprzedaży, to powód nie może z faktu nabycia tego prawa przez pozwanego wywodzić roszczeń na podstawie art. 405 k.c. Sąd Okręgowy nie dopatrywał się bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych także w zaniechaniu dochodzenia przez Spółdzielnię wynagrodzenia za korzystanie przez pozwanych z działki (...) i pożytków, które przynosiło to korzystanie. Stwierdził, iż choć przed uzyskaniem statusu użytkownika wieczystego Spółdzielnia (...) nie mogła skutecznie wyrazić zgody na zabudowę działki (...), niemniej do zabudowy tej działki doszło, gdy była już jej użytkownikiem wieczystym. Pozwany S. R. zapłacił Spółdzielni w 1993r 100 mln st. zł na poczet ceny działki. Sąd Okręgowy przyjął, iż z czynności konkludentnych wynika, że Spółdzielnia godziła się na korzystanie z działki (...) przez pozwanych, w tym na jej zabudowę i nie domagała z tego tytułu wynagrodzenia. Natomiast pozwani mieli pełne podstawy ku temu, by uważać, że korzystają z nieruchomości za zgodą Spółdzielni i nie są z tego tytułu zobowiązani do jakichkolwiek świadczeń. Taki stan trwał nieprzerwanie przez kilka lat, do dnia sprzedaży prawa użytkownika wieczystego tejże działki pozwanemu J.. Niesporne było, iż nakłady w postaci zabudowy działki sfinansowali pozwani. Sąd Okręgowy uznał, że konkludentne porozumienie Spółdzielni i pozwanych co do zasad korzystania przez pozwanych z działki wyłącza stwierdzenie, iż pozwani korzystali z niej bezumownie, a w konsekwencji wyłącza możliwość dochodzenia przez powoda od pozwanych roszczeń wywodzonych z regulacji art. 405 k.c. Sąd Okręgowy zauważył, iż nie zmieniałaby tej oceny nawet sytuacja, gdyby decyzje władz spółdzielni w przedmiocie zgody na korzystanie przez pozwanych bez zapłaty wynagrodzenia z działki (...) były jedną z przyczyn, które doprowadziły do upadłości spółdzielni. Nawet w takiej sytuacji wzbogacenie pozwanych nie byłoby bezpodstawne w rozumieniu art. 405 k.c.

Sąd Okręgowy nie znalazł też podstaw, by uwzględnić powództwo w oparciu o regulację art. 532 k.c., którą powód wskazywał jako podstawę swych roszczeń alternatywną względem regulacji art. 405 k.c. Podkreślił, iż wprawdzie umowa sprzedaży prawa wieczystego użytkownika działki (...), zawarta między Spółdzielnią a pozwanym J. R. została uznana za bezskuteczną względem powoda, niemniej nastąpiło to tylko w celu ochrony wierzytelności ujętej w planie podziału masy upadłości. Z takiej ochrony nie korzystają inne wierzytelności powoda względem Spółdzielni. Powód nie może więc dochodzić zapłaty opisanych w pozwie roszczeń od pozwanych w oparciu o wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w C. w sprawie o sygn. I C 1549/05. Sąd Okręgowy przyjął, iż w rozpatrywanej sprawie nie zachodzi także sytuacja z art. 531 § 2 k.c. ponieważ J. R. nie rozporządził prawem wieczystego użytkownika działki (...). Jako, że prawo to nadal mu przysługuje, to nie ma żadnych podstaw, aby roszczenia wynikające ze sprzedaży jemu tego prawa przez Spółdzielnię (...), kierować do S. R.. Twierdzenia powoda jakoby S. R. był rzeczywistym "ukrytym" nabywcą uznał za dowolną interpretację faktów, opartą wyłącznie na subiektywnym, niczym nie popartym przekonaniu powoda. Sąd Okręgowy podkreślił też, iż wierzytelność powoda jest czysto hipotetyczna i oparta na jedynie hipotetycznych założeniach, które powód błędnie utożsamia z utraconymi przez siebie korzyściami. Ponadto Sąd Okręgowy nie dopatrywał się podstaw uwzględnienia powództwa w oparciu o art. 54 § 1, jak i art. 59 §1 prawa upadłościowego z 24 października 1934r. Podkreślił, iż przepisy te nie mogą mieć zastosowania, ponieważ postępowanie upadłościowe wobec Spółdzielni (...) zakończyło się w 2007r. Zauważył, iż wbrew twierdzeniom powoda umowa sprzedaży prawa użytkownika wieczystego zawarta pomiędzy Spółdzielnią i pozwanymi w dniu 29 lipca 2002r. była umową odpłatną, zaś przepis art. 54 § 1 odnosi się tylko do umów zawartych pod tytułem darmym. Stwierdził, że Spółdzielnia uzyskała uzgodnioną cenę oraz, że nie można mówić o braku ekwiwalentności świadczeń pozwanego J. R. i Spółdzielni, skoro strony przyjęły, że określenie wartości prawa wieczystego użytkownika nie będzie ujmować wartości zabudowań wzniesionych przez S. R.. Przyjął, iż było to prawnie dopuszczalne, a wzajemne świadczenia stron obiektywnie nie były nieekwiwalentne. Powyższe konkluzje legły u podstaw oddalenia powództwa i obciążenia powoda, jako strony przegrywającej kosztami procesu. Sąd Okręgowy, na podstawie art. 98 §1 i 3 k.p.c., zasądził od powoda na rzecz

każdego z pozwanych po 7.217zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego ustalonych w oparciu o § 15, § 6 pkt 7 i § 12 ust 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa w postępowaniu zabezpieczającym i zażaleniowym.

Apelację od wyroku wniósł powód, domagając się jego zmiany przez zasądzenie od pozwanych na jego rzecz solidarnie 1.025.989,70zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a alternatywnie wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Zarzucił, iż Sąd Okręgowy naruszył art. 233 §1 k.p.c., ponieważ z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów uznał, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala przyjąć, że:

- pomiędzy Spółdzielnią i pozwanyimi zostało zawarte konkludentne porozumienie, na mocy którego Spółdzielnia wyraziła zgodę, by pozwany S. R. zabudował działkę (...) i prowadził na tej działce salon samochodowy oraz czerpał z tego tytułu korzyści w okresie od 1992-2002, bez uiszczania na rzecz Spółdzielni jakichkolwiek należności, podczas gdy pozwani zabudowali działkę (...) w złej wierze i wzbogacili się bezpodstawnie kosztem powoda,

- pozwani zabudowali działkę (...) w dobrej wierze, mimo iż decyzje – pozwolenia na budowę z 28 września 1992r. i z 26 listopada 1993r. dotyczyły zabudowy działki (...), co oznacza, że zabudowa działki (...) została dokonana w złej wierze, a fakt ten potwierdza treść postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z 20 czerwca 2013r., sygn.. II Kp 213/13;

- nakłady poczynione przez pozwanych na działce (...) przed zakupem tej działki zostały poczynione w dobrej wierze, skutkiem czego Spółdzielni (...) nie przysługiwało w stosunku do pozwanych roszczenie o zapłatę wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, jak również roszczenie o zwrot nakładów, a w konsekwencji nie doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych kosztem Spółdzielni i jej członków, w tym powoda;

- na skutek zawarcia umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego w dniu 29 lipca 2002r. nie doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych, podczas gdy świadczenia stron tej umowy nie były ekwiwalentne, co prowadziło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych, uprawniającego powoda do wystąpienia z roszczeniami przeciwko nim w oparciu o art. 405 k.c.;

- wyrok w sprawie I C 1549/05 Sądu Rejonowego w C. ubezskutekniający w stosunku do powoda umowę sprzedaży prawa użytkowania wieczystego działki (...) ma charakter konstytutywny i jest skuteczny tylko w odniesieniu do wierzytelności w nim opisanej, w konsekwencji czego powód nie może żądać od pozwanego J. R. zaspokojenia wierzytelności dochodzonej pozwem.

Zarzucił także naruszenie art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 k.p.c.:

- przez oddalenie wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego-rzeczoznawcy majątkowego, który oszacowałby rzeczywistą wartość prawa użytkowania wieczystego działki (...) wraz z fragmentem posadowionego na niej salonu samochodowego, jak i wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z tej działki w latach 1992-2002 oraz oszacował wartość prawa użytkowania wieczystego działki (...) wraz z zabudowaniami, środkami trwałymi i urządzeniami znajdującymi się na tym obiekcie na dzień 18 grudnia 2002r. w celu ustalenia czynszu dzierżawnego, jaki Spółdzielnia mogłaby uzyskiwać, gdyby nie ogłoszono jej upadłości, a powód byłby w niej zatrudniony do osiągnięcia wieku emerytalnego;

- przez oddalenie wniosku dowodowego powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu kadr i płac, który ustaliłby wysokość wynagrodzenia, jakie powód mógłby osiągać będąc zatrudnionym w Spółdzielni od maja 2003r. do osiągnięcia wieku emerytalnego - w celu ustalenia kwoty, o którą pozwani zostali bezpodstawnie wzbogaceni kosztem powoda.

Naruszenia art. 217§ 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 292 k.p.c. powód upatrywał także w oddaleniu wniosku o przeprowadzenie oględzin nieruchomości przy ul. (...) w celu ustalenia, czy możliwe jest fizyczne wyodrębnienie części

budynku posadowionej na działce (...), a naruszenia art. 217§ 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 241 k.p.c., art. 244 k.p.c. i 245 k.p.c. – w oddaleniu pozostałych wniosków dowodowych powoda, w tym z dokumentów i świadków, które w jego ocenie były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Ponadto zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 405 k.c., art. 532 k.c. i art. 54 §1 i art. 59§1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934r. Prawo upadłościowe przez przyjęcie, iż nie zachodziły przesłanki uwzględnienia powództwa w oparciu o ten przepis podczas, gdy powód przesłanki te wykazał. W ocenie apelującego, Sąd Okręgowy naruszył także art. 98 §3 k.p.c. przez przyznanie na rzecz każdego z pozwanych kosztów procesu, mimo iż reprezentowani byli przez jednego pełnomocnika, co uzasadniało zasądzenie na rzecz obu pozwanych kosztów zastępstwa procesowego łącznie nie przekraczających jednej stawki minimalnej.

W uzasadnieniu apelacji powód podkreślał wagę domniemań faktycznych i prawnych, które w powiązaniu z przedstawionymi dowodami, w jego ocenie wykazują zasadność roszczeń pozwu.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji, jako bezzasadnej i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził w sprawie postępowanie dowodowe, słusznie ograniczając je do kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia. Nie zachodziła zatem potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego. Poczynione przez Sąd Okręgowy w oparciu o wyniki postępowania dowodowego ustalenia faktyczne, przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia w sprawie były trafne i znajdowały potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Podejmując je, Sąd Okręgowy nie naruszył w żadnej mierze wymienionych w apelacji przepisów procesowych, w tym art. 233 §1 k.p.c., jako że nie przekroczył zasad swobodnej oceny dowodów, ani też nie naruszył zasad logiki i doświadczenia życiowego. Stąd też ustalenia te Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, dzieląc je też w pełni ich ocenę prawną.

W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, iż powództwo opiera się o subiektywne przekonania powoda, wywodzone z ciągu hipotez o znikomym stopniu prawdopodobieństwie, jak i z hipotez, pomiędzy którymi nie zachodzą adekwatne związki przyczynowo - skutkowe. Trudno bowiem w realiach sprawy przyjąć, że Spółdzielnia(...)w C. nie ogłosiłaby upadłości i funkcjonowałaby, będąc w dobrej kondycji finansowej, a powód pełniłby w niej funkcję Prezesa Zarządu tej Spółdzielni do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego, tj. przez dalsze 15 lat. Od lat 90.tych XX wieku wiele spółdzielni pracy upadło z przyczyn ekonomicznych. Okoliczności ogłoszenia upadłości wskazują na to, że także Spółdzielnia (...) nie radziła sobie ekonomicznie w warunkach wolnorynkowej konkurencji, jako że dochody z jej działalności statutowej nie wystarczały na pokrycie kosztów tej działalności. Co ważne, stan niewypłacalności skutkujący ogłoszeniem upadłości zaistniał w czasie, gdy powód pełnił funkcję Prezesa Zarządu, co oznacza, że także jego działania nie zdołały poprawić rachunku ekonomicznego Spółdzielni. Nie bez znaczenia dla hipotez stawianych przez powoda jest też, fakt iż powód nie cieszył się takim zaufaniem i poparciem członków Spółdzielni, które gwarantowałyby mu dalsze pełnienie funkcji Prezesa Zarządu. Świadczy o tym jednoznacznie wynik głosowania nad uchwałą o odwołaniu go z funkcji Prezesa Zarządu, które miało miejsce w grudniu 2001r.; a nadto powoływana przez samego powoda okoliczność, iż Spółdzielnia nie akceptowała jego pomysłów biznesowych i odrzuciła wynegocjowany przez niego kontrakt z firmą włoską, a także fakt, iż funkcję Prezesa Zarządu Spółdzielni powód pełnił de facto tylko przez parę miesięcy. W organizacji, jaką jest Spółdzielnia pracy decyduje wola większości jej członków, a nie sposób zakładać, że wola większości członków Spółdzielni byłoby, by powód pełnił przez 15 lat funkcję Prezesa Zarządu Spółdzielni, ani też zakładać, że powód w swej karierze zawodowej do emerytury nie podjąłby innej pracy, o czym świadczy już chociażby fakt powołania go w dniu 10 czerwca 2016r. do Rady Nadzorczej Spółki Skarbu Państwa. Te już tylko okoliczności podważają legitymację czynną powoda do wystąpienia z żądaniami pozwu. Brak legitymacji czynnej powoda wywieść należy także z okoliczności, iż powód nie może w sposób prawnie skuteczny przypisywać sobie przymiotu następcy prawnego Spółdzielni i wytaczać powództwo o zapłatę świadczeń ze stosunków cywilnoprawnych, jakie łączyły Spółdzielnię z osobami trzecimi i żądać z tego tytułu świadczenia na swoją rzecz.

Niezależnie od braku legitymacji czynnej powoda, Sąd Okręgowy, także trafnie, nie znalazł podstaw przypisania pozwanym odpowiedzialności w reżimie bezpodstawnego wzbogacenia. W szczególności zasadnie przyjął, iż nie sposób przyjąć, by pozwani w wzbogacili się bezpodstawnie kosztem powoda, jak i stwierdził brak jakiegokolwiek związku przyczynowego między stanem majątkowym pozwanych, a upadłością Spółdzielni. Wbrew wywodom apelacji pozwani weszli w posiadanie i posiadali działkę (...) w dobrej wierze. Pozwany S. R. podjął rozmowy ze Spółdzielnią w sprawie nabycia tej działki. Zawarł ze Spółdzielnią pisemne porozumienie, mocą którego Spółdzielnia wyraziła zgodę na oddanie mu działki w posiadanie pod budowę pawilonu usługowego, a następnie w toku rozprawy administracyjnej zgodę tę podtrzymała i zobowiązała się sprzedać mu tę działkę po uregulowaniu jej stanu prawnego. Co ważne, zgoda na zabudowę działki i na jej sprzedaż została wyrażona w obecności przedstawiciela Wydziału(...) Gminy C., która była wówczas właścicielką tejże działki i radcy prawnego. Pozwani mieli podstawy, by uznać je za skuteczne i wiążące. Zapłata kwoty 100 mln. st. zł., stanowiącej ekwiwalent ówczesnej wartości gruntu pozwalała im uznawać się za zwolnionych od jakichkolwiek świadczeń za korzystanie z gruntu na rzecz Spółdzielni. Zgoda na zabudowę działki (...), jak i na jej późniejszą sprzedaż, została wyrażona w warunkach obowiązywania regulacji art. 231 k.c., uprawniającej samoistnego posiadacza w dobrej wierze, który zabudował cudzy grunt - gdy wartość tej zabudowy przenosi wartość gruntu – do żądania, aby właściciel przeniósł na niego własność zajętej działki za wynagrodzeniem odpowiadającym wartości gruntu. Przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie do prawa użytkowania wieczystego. Okoliczności te uprawniały do przyjęcia, że pozwany S. R. objął działkę (...) w samoistne posiadanie w dobrej wierze, mając ekspektatywę nabycia własności tej działki. A konstatacji tej nie wzrusza treść pozwoleń na budowę z 28 września 1992r. i z 26 listopada 1993r. Poza sporem pozostawało, iż wartość nakładów budowlanych, jakie pozwani ponieśli na działkę (...) przekraczała wartość gruntu. Pozwani byłiby zatem uprawnieni do żądania, aby Spółdzielnia przeniosła na nich własność zajętej działki, za wynagrodzeniem odpowiadającym wartości samej działki (bez nakładów). Wywody powoda, jakoby Spółdzielnia mogła domagać się od pozwanych zapłaty wartości nakładów, jakie pozwani poczynili na działkę nie znajdują zatem usprawiedliwionych podstaw prawnych. Członkowie Spółdzielni, uchwałą podjętą jednogłośnie, wyrazili zgodę na sprzedaż prawa użytkowania wieczystego działki (...) pozwanemu J. R. za cenę nie niższą niż 14.880zł, odpowiadającą wartości samego gruntu i zaliczenie na poczet tej ceny kwoty 100 mln. st. zł, po jej denominacji.. Zarząd uchwałę tę wykonał i w dniu 29 lipca 2002r. przeniósł na pozwanego J. R. prawo użytkowania wieczystego tejże działki. Do zawarcia umowy nie doszło ani w warunkach nieważności, ani w warunkach wyzysku, przeciwnie - wbrew wywodom powoda - wzajemne świadczenia stron tej były ekwiwalentne. Trafnie zatem Sąd Okręgowy przyjął, iż nabycie przez pozwanych działki (...) nie uprawnia powoda do dochodzenia od nich roszczeń z bezpodstawnego wzbogacenia.

Zasadnie też Sąd Okręgowy nie dopatrył się podstaw uwzględnienia powództwa w oparciu o art. 532 k.c. Podstawy takiej nie rodzi fakt ubezskutekcnienia umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego zawartej 29 lipca 2002r. pomiędzy pozwanym J. R. i Spółdzielnią w celu ochrony wierzytelności powoda, objętej wyrokiem Sądu Pracy i ujętej w spisie wierzytelności do masy upadłości Spółdzielni. Oczywiście w świetle regulacji normujących roszczenie pauliańskie, jest, że wyrok ubezskutekcniający umowę sprzedaży prawa użytkowania wieczystego dotyczył tylko ściśle w nim określonej wierzytelności, objętej planem podziału masy upadłości. Wyrok ten nie daje powodowi podstaw do egzekwowania z przedmiotu ubezskutekcnionej umowy sprzedaży innej wierzytelności niż w nim opisana, a tym bardziej żądania zapłaty innej wierzytelności. Nie tworzy też żadnej podstawy do egzekwowania jakichkolwiek wierzytelności od pozwanego S. R., który nie był stroną umowy sprzedaży. Podstawy prawnej uwzględnienia roszczeń pozwu nie mogły także stanowić przywołane przez powoda przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934r. Prawo upadłościowe. W szczególności art. 54 § 1 stanowiący, że czynności prawne pod tytułem darmym, zdziałane przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości nie znajdując zastosowania, ponieważ po pierwsze umowa sprzedaży prawa użytkowania wieczystego nie była umową nieodpłatną. Po wtóre przepis ten reguluje stosunki prawne tylko i wyłącznie względem masy upadłości, nie konstytuuje żadnych stosunków materialnoprawnych pomiędzy wierzycielem upadłego i osobą, na rzecz której upadły dokonał czynności pod tytułem darmym. Natomiast art. 59 §1 nie znajdując zastosowania, ponieważ stanowi on jednoznacznie, iż spowodowany bezskuteczną czynnością ubytek z majątku upadłego po

ogłoszeniu upadłości może być wydany tylko do masy upadłości. Przepis ten nie legitymuje wierzyciela upadłego do żądania wydania jemu tegoż ubytku.

Prawidłowe było także rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Powód pozwał pozwanych, jako współuczestników sporu, różnicując po części podstawy faktyczne ich odpowiedzialności. Domniemywana przez powoda solidarna odpowiedzialność nie wynikała ani z ustawy, ani z umowy. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 10 lipca 2015r., sygn.. III CZP 29/15 w razie współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez współuczestników reprezentowanych przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym zalicza się jego wynagrodzenie ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika, jednakże Sąd powinien obniżyć to wynagrodzenie, jeżeli przemawia za tym nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego czynności oraz charakter sprawy (art. 109 § 2 k.p.c.). Nakład pracy reprezentującego pozwanych pełnomocnika był znaczny, o czym świadczyła obszerność ujęcia przedmiotu sporu i wielość wątków faktycznych, z których powód wywodził skutki prawne, a do których pozwani zmuszeni byli się odnieść, a nadto długotrwałość postępowania, ilość posiedzeń wyznaczonych na rozprawę i ilość postępowań incydentalnych. Zatem obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, poniesionych przez każdego z pozwanych było uzasadnione, zwłaszcza że nie przekraczało stawek minimalnych przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 461 ze zm.).

Z tych to też przyczyn, Sąd Apelacyjny uznał, iż zarzuty apelacji stanowią jedynie nieuprawnioną polemikę z ustaleniami Sądu Okręgowego oraz dokonaną przez ten Sąd subsumpcją prawną tychże ustaleń i nie są w stanie wzruszyć w żadnej części trafności zaskarżonego wyroku. Konkluzje te legły u podstaw oddalenia apelacji - w oparciu o art. 385 k.p.c., jako bezzasadnej. O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd orzekł na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu, zasądzając - w oparciu o art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. - od powoda na rzecz każdego z pozwanych po 10.800zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym, nieprzekraczającego stawki minimalnej, określonej w § 2 pkt. 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz.1800), także nie znajdując podstaw by wynagrodzenie pełnomocnika pozwanych w jakimkolwiek stopniu ograniczyć. Sprzeciwiał się temu charakter sprawy i wiążący się z nim nakład pracy pełnomocnika. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, Sąd orzekł w oparciu o art. 22³ ust. 1 ustawy z 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016r., poz.233 ze zm.) w związku z § 8 pkt. 7 w zw. z §16 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2015r., poz. 1805).

SSA Ewa Solecka SSA Zofia Kawińska-Szwed SSA Joanna Naczyńska